

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY 6

KRYTERIA OSIĄGANIA CELÓW I KRYTERIA OCENIANIA

I Wymagania edukacyjne (kluczowe treści):

Obszar	2- dopuszczająca	3- dostateczna;	4- dobra	5- bardzo dobra	6- celująca
	UCZEŃ:				
Kształcenie literackie i kulturowe: wiersz	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • referuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego • wyjaśnia pojęcie: <i>anafora</i>, <i>motto</i>, <i>apostrofa</i>, <i>środki stylistyczne (poetyckie)</i>, w tym pytanie retoryczne	• wykorzystuje najważniejsze konteksty • wskazuje środki stylistyczne (<i>epitet</i>, <i>porównanie</i>, <i>uosobienie</i>, <i>przenośnia</i>, <i>ożywienie</i>, <i>pytanie retoryczne</i>, <i>wyraz dźwiękonaśladowczy</i>) • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego i adresata lirycznego • określa nastrój utworu • wymienia etapy, na które można podzielić <i>Koncert Wojskiego</i> • omawia sytuację liryczną	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko • określa problematykę utworu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • określa znaczenia dosłowne i przenośne w wierszu • charakteryzuje język fragmentu • omawia funkcję środków stylistycznych	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje • wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje znaczenie puenty utworu • interpretuje wiersz • wymienia cechy wpływające na melodyjność fragmentu	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze • podejmuje dyskusję na temat poruszony w utworze (zagrożenia, jakie dla relacji międzyludzkich niesie ze sobą rozwój technologii, wartości nadających życiu sens itp.) • omawia inne teksty kultury prezentujące przedstawiony problem
Kształcenie literackie i kulturowe: proza i gatunki mieszane.	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wyjaśnia pojęcie: <i>akcja</i>, <i>wątek</i>, <i>fabuła</i>, <i>jednowątkowa</i>,	• rozpoznaje gatunek, • wykorzystuje najważniejsze konteksty • wskazuje funkcję rodzaju narracji • określa tematykę fragmentu • omawia specyfikę miejsca akcji	• rozpoznaje cechy gatunku • wyciąga wnioski • określa własne stanowisko • określa problematykę utworu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • odnosi problematykę	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje • wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • wskazuje wartości w utworze oraz określa	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze • podejmuje dyskusję na tematy poruszane w tekstach • przygotowuje prezentację • przedstawia wybraną lekturę uzupełniającą

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

	<i>fabuła wielowątkowa,</i> <i>narrator, powieść, powieść</i> <i>fantastycznonaukowa,,</i> <i>narracja pierwszoosobowa,</i> <i>narracja trzecioosobowa,</i> <i>nowela, powieść</i> <i>detektywistyczna,</i> <i>powieść obyczajowa,</i> <i>pamiętnik, powieść</i> <i>przygodowa, powieść</i> <i>fantasy, scenariusz filmowy,</i> <i>podtytuł,</i>	• charakteryzuje bohaterów • nazywa uczucia, których doświadczają bohaterowie • rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworze • wskazuje wątek główny i wątki poboczne	poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń, porównuje • omawia funkcję specyficznego języka, którym posługuje się narrator • wyjaśnia sformułowania metaforyczne użyte w tekście • wskazuje elementy fantastyczne i realistyczne, określa ich funkcję w utworze • wskazuje cechy gatunku w utworze • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	wartości ważne dla bohaterów • interpretuje metaforyczne wypowiedzi bohaterów • określa temat i główną myśl tekstu	• redaguje np. opowiadanie z wątkiem detektywistycznym • porównuje książkę z filmem
Kształcenie literackie i kulturowe: Biblia	• porządkuje informacje zaprezentowane w tekście • relacjonuje treść fragmentu – przypowieść o talentach • wymienia motywy biblijne obecne w kulturze • wyjaśnia pojęcia: <i>przypowieść, talent</i>	• omawia pochodzenie wskazanych motywów biblijnych • wskazuje w tekście cechy gatunkowe • omawia sposób, w jaki fragmenty tekstu odnoszą się do Biblii	• nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wyjaśnia metaforyczne znaczenie przypowieści • wskazuje wartości zaprezentowane w przypowieści • formułuje przesłanie przypowieści	• interpretuje znaczenie wyrażen niedosłownych • odnajduje motywy biblijne w tekstach kultury • odnosi wydarzenie opisane we fragmencie do własnych doświadczeń • wyraża własny sąd o tekście	• przygotowuje prezentację na temat wybranego motywu biblijnego • uczestniczy w dyskusji na temat przyczyn dla których Jezus z Nazaretu posługiwał się przypowieściami oraz na tematy poruszane w przypowieściach • omawia obraz w kontekście omawianej przypowieści
Kształcenie literackie i kulturowe: Mity o Orfeuszu i Eurydyce o Dedalu i Ikarze o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie	• relacjonuje treść mitu • zna pojęcia: <i>mit, mitologia,</i>	• charakteryzuje bohaterów fragmentu • określa tematykę mitu • wskazuje cechy mitu w podanym fragmencie	• określa problematykę mitu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim tekst	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach	• przedstawia wybrany tekst kultury zawierający odwołania do mitologii • wypowiada się na temat najważniejszych bogów i bohaterów greckich

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

Kształcenie literackie i kulturowe: telewizja, film, muzeum	- wymienia profesje związane z telewizją - wymienia programy telewizyjne - wyjaśnia pojęcie: <i>scenariusz filmowy, muzeum</i>	- opisuje zadania osób zaangażowanych przy tworzeniu programów telewizyjnych - podaje przykłady programów telewizyjnych i klasyfikuje je do właściwych kategorii - wymienia rodzaje muzeów	- nazywa cechy, którymi powinni się charakteryzować przedstawiciele poszczególnych profesji - wymienia cechy programów telewizyjnych - przyporządkowuje rodzaj muzeum do ukazanych/opisanych eksponatów	- omawia specyfikę telewizji jako medium - redaguje tekst informacyjny	uczestniczy w dyskusji na temat gatunków filmowych i programów telewizyjnych
Kształcenie językowe: gramatyka języka polskiego - części mowy	- rozpoznaje i wskazuje odmienne części mowy, a w rzeczowniku końcówki - wyjaśnia pojęcia: <i>czasowniki dokonane, czasowniki niedokonane</i> - wyjaśnia pojęcia: <i>strona czynna, strona bierna, czasowniki przechodnie, czasowniki nieprzechodnie; tryby czasownika</i> - wymienia rodzaje zaimków - podaje zasady używania dłuższych i krótszych form zaimków - wymienia nieodmienne części mowy - wyjaśnia pojęcia: <i>wykrzyknik i partykuła oraz spójnik</i>	- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych - wymienia kategorie gramatyczne poszczególnych części mowy - odmienia rzeczownik przez przypadki i wypisuje tematy i oboczności - uzupełnia zdania właściwymi formami czasowników w zależności od trybu - wskazuje formy dokonane w tekście - przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i z biernej na czynną - używa zaimków w odpowiednim kontekście - zastępuje różne wyrazy zaimkami - wymienia cechy nieodmiennych części mowy: <i>wykrzyknika i partykuły</i> - łączy wyrazy i zdania za pomocą spójników	- rozpoznaje formę wskazanej części mowy - tworzy czasowniki dokonane od niedokonanych odmienia czasownik w trybach - wskazuje czasowniki nieprzechodnie - tworzy odpowiednie formy zaimków - wskazuje jakie części mowy zastępują podane zaimki - rozpoznaje nieodmienne części mowy w tekście - wskazuje w tekście partykuły i wykrzykniki - buduje zdania złożone z pojedynczych za pomocą spójników	- stosuje właściwe formy odmiennych części mowy w kontekście - stosuje czasowniki dokonane i niedokonane w odpowiednim kontekście - wymienia sytuacje, w których używa się trybów: <i>oznajmującego, rozkazującego czy przypuszczającego oraz strony biernej i wyjaśnia dłaczego</i> - używa trudnych form czasowników w dłuższym tekście - używa dłuższych i krótszych form zaimków w odpowiednich kontekstach - posługuje się spójnikami w tekście - używa partykuł i wykrzykników w tekście	swobodnie i bezbłędnie posługuje się wiedzą gramatyczną w praktyce

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

Kształcenie językowe: gramatyka j. polskiego: wypowiedzenia	• przedstawia podział wypowiedzeń • wymienia rodzaje związków wyrazowych • wymienia części zdania • definiuje zdanie złożone • wymienia cechy zdań złożonych współrzędnie i zdań złożonych podrzędnie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>zdanie złożone, zdanie złożone podrzędnie, zdania złożone współrzędnie</i>	• wskazuje typy wypowiedzeń w tekstach • przekształca równoważniki zdań w zdania • definiuje rodzaje związków wyrazowych • charakteryzuje poszczególne części zdania • rozpoznaje zdania złożone współrzędnie • rozpoznaje zdania złożone współrzędnie • rozpoznaje poszczególne typy zdań złożonych współrzędnie (<i>łącznie, rozłączne, przeciwstawne, wynikowe</i>)	• łączy wypowiedzenia tak, aby powstały zdania złożone • w zdaniu wskazuje wyrazy, które tworzą związki wyrazowe i próbuje je nazywać • wskazuje wyrazy poza związkami w zdaniu • wskazuje w podanych zdaniach poszczególne części • nazywa rodzaje zdań złożonych • tworzy i zapisuje zdania złożone współrzędnie w postaci wykresu	• zdania pojedyncze nierozwinięte przekształca w zdanie pojedyncze rozwinięte • klasyfikuje związki wyrazowe	swobodnie i bezbłędnie posługuje się wiedzą gramatyczną w praktyce
Kształcenie językowe: ortografia i interpunkcja	• zna zasady pisowni cząstki -by • relacjonuje zasady pisowni zakończeń -dztwo, -dzki oraz -ctwo, -cki • relacjonuje zasady łącznej i rozdzielnej pisowni partykuły <i>nie</i> • relacjonuje zasady używania dwukropka • wymienia zasady stosowania interpunkcji w dialogach • wymienia zasady pisowni wielką i małą literą • wymienia zasady pisowni zakończeń -i, -ii, -ji • zna zasady pisowni <i>ó</i> i <i>u</i>, <i>rz</i> i <i>ż</i> oraz <i>ch</i> i <i>h</i> • definiuje <i>homonim</i> • wymienia zasady	• wyjaśnia przyczyny zapisu podanych wyrazów • odnajduje w tekście błędne zapisy <i>nie</i> z różnymi częściami mowy oraz z partykułą -by • uzupełnia podane słowa odpowiednimi literami • wskazuje w tekście, gdzie należy postawić dwukropek • wskazuje miejsca, w których należy postawić myślnik • zapisuje prawnie podane wyrazy – trudne formy rzeczowników, przymiotników i czasowników • w zdaniu wskazuje miejsca, w których powinien być przecinek	• wskazuje właściwe formy wyrazów • uzasadnia pisownię <i>nie</i> z różnymi częściami mowy w podanych przykładach oraz cząstki -by z podanymi formami, a także zakończeń -i, -ii, -ji • podaje wyrazy pokrewne uzasadniające pisownię • uzasadnia użycie dwukropka w podanych przykładach • rozpoznaje, jakich znaków brakuje w podanym tekście • wyjaśnia przyczyny zapisu podanych wyrazów • koryguje zdania pojedyncze pod kątem interpunkcji • uzupełnia podany tekst o	• tworzy poprawne przymiotniki od podanych rzeczowników • stosuje zasady poprawnej pisowni <i>nie</i> oraz -by z różnymi częściami mowy we własnym tekście • tworzy tekst, w którym stosuje poprawną pisownię wyrazów z <i>ó</i>, <i>u</i>, <i>rz</i>, <i>ż</i>, <i>ch</i>, <i>h</i> oraz zakończeń -i, -ii, -ji • uzupełnia podany tekst średnikami • stosuje dwukropek we własnych tekstach • tworzy dialog stosując zasady interpunkcyjne • tworzy tekst, w którym stosuje pisownię wyrazów wielką i małą literą • tworzy tekst z użyciem	swobodnie i bezbłędnie stosuje wiedzę w praktyce

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

	stosowania przecinka w zdaniu pojedynczym • relacjonuje zasady używania nawiasu i średnika	• wyjaśnia, dlaczego w podanym tekście zastosowano nawiasy • wyjaśnia, w jakim celu został użyty średnik we wskazanym tekście	nawiasy	poprawnych form • tworzy teksty poprawnie stosując przecinki • redaguje tekst z użyciem nawiasów oraz średników	
Kształcenie językowe: fonetyka.	• odróżnia głoski od liter • dzieli głoski na samogłoski i spółgłoski • wymienia głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe • definiuje słowo: <i>intonacja</i> • posługuje się terminami i pojęciami: <i>głoski (spółgłoski miękkie i twarde, głoski dźwięczne i bezdźwięczne, głoski ustne i nosowe)</i> , <i>wymowa (zasady akcentowania, zasady intonacji)</i>	• definiuje głoski, sylaby i litery • wskazuje głoski dźwięczne i bezdźwięczne w podanych wyrazach • wskazuje głoski ustne i nosowe w podanych wyrazach • identyfikuje akcent paroksytoniczny jako dominujący w języku polskim • wymienia sytuacje, kiedy akcentujemy wyrazy na trzecią i na czwartą sylabę od końca	• odróżnia spółgłoski miękkie od twardych • odróżnia głoski dźwięczne od bezdźwięcznych oraz ustne od nosowych • wskazuje akcent w podanych wyrazach	• wskazuje słowa, w których litera <i>i</i> oznacza tylko miękkość głoski, w których – tworzy sylabę • wskazuje głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe w tekście • czyta podany tekst poprawnie akcentując wszystkie wyrazy	swobodnie i bezbłędnie posługuje się wiedzą gramatyczną w praktyce
Kształcenie językowe: zróżnicowanie języka, komunikacja językowa i kultura języka - intencje wypowiedzi – wyrażanie oczekiwań, fakt a opinia, etykieta językowa.	• wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego; • posługuje się terminami i pojęciami: <i>wyrażanie oczekiwań (perswazja)</i> • wymienia cechy języka potocznego • wymienia elementy składające się na etykietę językową • definiuje fakt i opinię oraz antonim	• charakteryzuje poszczególne rodzaje perswazji • wyjaśnia, w jakich sytuacjach używa się oficjalnej a w jakich – nieoficjalnej odmiany języka i używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej; • odróżnia fakt od opinii • tworzy pary antonimów	• przyporządkowuje sposób wyrażania oczekiwań do sytuacji oraz osoby • wskazuje różnice pomiędzy językiem mówionym a językiem pisany • przekształca fakty na opinię i odwrotnie	• formułuje różne sposoby wyrażania oczekiwań • posługuje się różnymi odmianami języka stosownie do sytuacji	• formułuje wypowiedź perswazyjną na zadany temat, prezentuje różne sposoby wyrażania oczekiwań
Tworzenie wypowiedzi - charakterystyka	• definiuje charakterystykę, zna jej schemat	• odnajduje w tekście przykłady ilustrujące	• tworzy plan charakterystyki wskazanego	• tworzy charakterystykę wskazanego bohatera	• tworzy charakterystykę wybranego bohatera zgodnie

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

		wskazane cechy charakteru • przygotowuje materiały do napisania charakterystyki	bohatera literackiego	literackiego • stosuje zasady budowania akapitów	z zasadami tej formy wypowiedzi, posługując się bogatym słownictwem i poprawną polszczyzną
Tworzenie wypowiedzi: formy wypowiedzi - opowiadanie twórcze na podstawie baśni, legendy, mitu lub przypowieści	- definiuje wypowiedź twórczą - wymienia elementy urozmaicające wypowiedź twórczą - zdefiniuje cechy baśni, mitu, legendy, przypowieści	- redaguje dialog urozmaicający akcję podanego tekstu - proponuje alternatywne zakończenie wybranej legendy lub baśni - proponuje alternatywne zakończenie wybranego mitu lub przypowieści	- wzbogaca podany tekst o elementy urozmaicające - tworzy plan wydarzeń opowiadania twórczego - redaguje plan wydarzeń opowiadania twórczego	- redaguje wypowiedź twórczą zawierającą elementy urozmaicające - tworzy opowiadanie twórcze na podstawie baśni czy legendy - redaguje opowiadanie twórcze na podstawie mitu czy przypowieści	tworzy opowiadanie zgodnie z zasadami tej formy wypowiedzi, posługując się piękną, poprawną polszczyzną
Tworzenie wypowiedzi: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym	- wyjaśnia pojęcia: <i>dyskusja, teza, argument, przykład</i> - podaje różnice między argumentem a przykładem	- formułuje tezę do podanego problemu - formułuje tezę do podanych argumentów - wyjaśnia różnice pomiędzy argumentami odwołującymi się do faktów i logiki a argumentami emocjonalnymi - wskazuje w podanym tekście argumenty oraz przykłady	- formułuje argumentację do podanej tezy - wskazuje w podanym tekście argumenty odwołujące się do faktów i logiki oraz argumenty emocjonalne	- rozdziela argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji - aktywnie uczestniczy w dyskusji - tworzy argumentację potwierdzającą podaną tezę oraz zaprzeczającą jej	- aktywnie uczestniczy w dyskusji, w sposób przemyślany i logiczny posługując się właściwymi argumentami - tworzy krótkie wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym na zadany temat
Tworzenie wypowiedzi: formy użytkowe: podziękowanie, dedykacja, list oficjalny, notatka biograficzna.	- wymienia cechy podanych form - wyjaśnia pojęcia: <i>dedykacja, list oficjalny, notatka biograficzna</i>	przygotowuje informacje do zredagowania form użytkowych	- planuje kompozycję wymienionych form - koryguje podane przykłady	redaguje wymienione formy uwzględniając potrzebne informacje oraz właściwą kompozycję	sprawnie redaguje użytkowe formy wypowiedzi w zależności od sytuacji, posługując się poprawną polszczyzną
Tworzenie wypowiedzi: - opis przeżyć wewnętrznych.	- wymienia cechy opisu przeżyć wewnętrznych - wyjaśnia pojęcie <i>opis przeżyć wewnętrznych</i> - wymienia elementy składające się na opis przeżyć wewnętrznych	- przygotowuje materiały do opisu przeżyć wewnętrznych - omawia sytuacje przedstawione na ilustracjach - opisuje emocje postaci, przedstawionych na ilustracjach	- redaguje plan opisu przeżyć wewnętrznych - opisuje uczucia i stany wewnętrzne bohaterów podanej sytuacji	- redaguje pełny, spójny i poprawny opis przeżyć wewnętrznych - stosuje zasady budowania akapitów - tworzy pogłębiony opis przeżyć wewnętrznych, trafnie nazywając uczucia	tworzy opis zgodnie z zasadami tej formy wypowiedzi, posługując się bogatym słownictwem i poprawną polszczyzną

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

				oraz stany psychiczne, posługując się bogatym słownictwem	
Samokształcenie: korzystanie ze słowników.	• korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach • doskonalą ciche i głośne czytanie • odnajduje żądane hasło w słowniku terminów literackich i słowniku poprawnej polszczyzny • wymienia sposoby zapisywania wyrazów obcego pochodzenia • wyjaśnia pojęcia: <i>wyrazy neutralne, wyrazy nacechowane emocjonalnie, zdrobnienia, zgrubienia.</i>	• gromadzi wiadomości, • przy redagowaniu tekstów korzysta ze słownika terminów literackich • wyszukuje w słowniku potrzebne informacje • uzupełnia podany tekst odpowiednią formą wyrazu obcego.	• selekcjonuje informacje; • określa swoistość definicji słownikowych • wykorzystuje słownik poprawnej polszczyzny przy tworzeniu tekstów • uzupełnia podany tekst właściwie zapisanymi słowami obcego pochodzenia.	• krytycznie ocenia pozyskane informacje • przygotowuje wyjaśnienia, które pomagają zrozumieć przyczynę danej formy zapisu • stosuje oryginalną oraz spolszczoną wersję zapisu wyrazów obcych • rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań..	• swobodnie korzysta z różnych źródeł informacji.

II Kryteria osiągania celów edukacyjnych (uczeń potrafi):

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Wiersz

Uczeń potrafi:

- Rozpoznawać elementy budowy wiersza (strofa, wers, rymy, refren, rytm) oraz wskazać wiersz biały i wolny.
- Wskazywać i określać funkcję środków stylistycznych w tekście poetyckim (epitet, porównanie, metafora/przenośnia, uosobienie, ożywienie, wykrzyknienie, pytanie retoryczne, dźwiękonaśladownictwo).
- Odróżniać autora wiersza od podmiotu lirycznego i określać sytuację liryczną (kto, do kogo i w jakich okolicznościach się zwraca).
- Odczytywać dosłowne i przenośne znaczenie utworu oraz określać jego główny temat i nastrój.
- Głośno czytać wiersz z uwzględnieniem interpunkcji, odpowiedniej intonacji, akcentu i tempa (recytacja interpretacyjna).

2. Proza i gatunki mieszane

Uczeń potrafi:

- Analizować świat przedstawiony w utworze epickim (czas, miejsce akcji, motywacje bohaterów, wątek główny i wątki poboczne).

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- Rozpoznawać i wskazywać typ narratora (pierwszoosobowy, trzecioosobowy) oraz określać jego stosunek do opisywanych wydarzeń.
- Zidentyfikować i wskazać cechy gatunkowe poznanych utworów (nowela, opowiadanie, bajka, legenda, baśń, przypowieść).
- Rozpoznać cechy gatunków mieszanych (np. komiksu, ballady, satyry), wskazując w nich syntezę elementów różnych rodzajów literackich (np. liryki i epiki w balladzie) lub słowa i obrazu (w komiksie).

3. Biblia

Uczeń potrafi:

- Wyjaśnić pojęcie Biblii (Pisma Świętego) jako tekstu sakralnego oraz fundamentalnego dzieła kultury i literatury.
- Wskazać strukturę Biblii (podział na Stary i Nowy Testament, podział na księgi, rozdziały i wersety).
- Znać i streścić wybrane przypowieści biblijne (np. *O siewcy*, *O miłosiernym Samarytaninie*, *O synu marnotrawnym*) oraz odczytać ich sens dosłowny i alegoryczny (moralny).
- Rozpoznawać podstawowe związki frazeologiczne o rodowodzie biblijnym (np. *zakazany owoc*, *manna z nieba*, *syn marnotrawny*, *wdowi grosz*) i właściwie stosować je w kontekście.

4. Mity (Orfeusz i Eurydyka, Dedal i Ikar, Herakles, Tezeusz i Ariadna)

Uczeń potrafi:

- Wyjaśnić pojęcie mitu i mitologii oraz wskazać funkcję, jaką mity pełniły w starożytnej Grecji.
- Opowiedzieć treść wskazanych mitów, charakteryzując ich bohaterów (bogów, herosów i ludzi).
- Objąć uniwersalne znaczenie (symbolikę) postaci i motywów:
 - *Orfeusz i Eurydyka* – siła miłości silniejsza niż śmierć, rola sztuki i muzyki.
 - *Dedal i Ikar* – starcie racjonalizmu (rozsądku) z marzeniami (młodzieńczą brawurą), archetyp lotu i wolności.
 - *Herakles* – symbol nadludzkiej siły, wytrwałości, odkupienia win i wykonywania ciężkich zadań (12 prac).
 - *Tezeusz i Ariadna* – spryt w pokonywaniu trudności, motyw labiryntu, zdrada i pomoc (nić Ariadny).
- Rozpoznawać i stosować frazeologizmy mitologiczne (np. *nić Ariadny*, *stajnia Augiasza*, *ikarowy lot*).

5. Telewizja, film, muzeum

Uczeń potrafi:

- Krytycznie odbierać programy telewizyjne, odróżniając audycje informacyjne od rozrywkowych i reklam.
- Analizować dzieło filmowe: wskazać różnice między literackim oryginałem a adaptacją/ekranizacją, nazwać podstawowe elementy filmu (scenariusz, gra aktorska, reżyseria, muzyka, kadrowanie).
- Zdefiniować rolę i funkcję muzeum, zachowywać się w nim zgodnie z panującym *savoir-vivre'em*, a także wyszukiwać informacje o eksponatach.
- Wskazać różnice w odbiorze tekstu pisanego, ruchomego obrazu (filmu) oraz kontaktu z żywym eksponatem (w muzeum).

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego – części mowy

Uczeń potrafi:

- Klasyfikować i bezbłędnie rozpoznawać w tekście części mowy odmienne (rzeczownik, przymiotnik, czasownik, liczebnik, zaimek) i nieodmienne (przysłówek, przyimek, spójnik, wykrzyknik, partykuła).
- Określać formy gramatyczne części mowy odmiennych (przypadek, liczba, rodzaj, a dla czasownika dodatkowo: czas, osoba, tryb, strona – zwrotna, czynna, bierna).
- Poprawnie stosować zaimki w celu unikania powtórzeń w tekście oraz pamiętać o ich właściwej odmianie.
- Tworzyć nieosobowe formy czasownika (zakończone na *-no*, *-to* oraz bezokoliczniki) i rozumieć ich funkcję w tekście.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- Analizować strukturę słowotwórczą wyrazów – wskazać podstawę słowotwórczą, formant, wyraz podstawowy i pochodny, tworzyć rodziny wyrazów.

2. Gramatyka języka polskiego – wypowiedzenia

Uczeń potrafi:

- Odróżniać zdanie (posiadające osobową formę czasownika) od równoważnika zdania.
- Rozróżniać zdania ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące oraz ze względu na budowę: pojedyncze i złożone.
- Odróżniać zdanie pojedyncze rozwinięte od nierozwiniętego oraz świadomie rozwijać wypowiedzenia za pomocą określeń.
- Rozpoznawać i wskazywać na wykresie główne części zdania (podmiot, orzeczenie) oraz poboczne (przydawka, dopełnienie, okolicznik) – określać związki między nimi.
- Rozróżniać zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, rysować ich wykresy i poprawnie dobierać spójniki.

3. Ortografia i interpunkcja

Uczeń potrafi:

- Stosować reguły pisowni *ó/u*, *rz/ż*, *ch/h* (wymienne, niewymienne, końcówki) oraz cząstki *-by*, *-bym*, *-byś* łącznie lub rozdzielnie w zależności od części mowy.
- Prawidłowo zapisywać "nie" z różnymi częściami mowy (łącznie z rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami w stopniu równym; rozdzielnie z czasownikami, liczebnikami i przysłówkami w stopniu wyższym/najwyższym).
- Zastosować reguły wielkiej i małej litery w odniesieniu do nazw geograficznych, mieszkańców, tytułów, świąt czy nazw własnych firm/obiektów.
- Poprawnie stawiać znaki interpunkcyjne na końcu zdań (., ?, !) oraz wewnątrz nich: wydzielać przecinkami zdania składowe w zdaniach złożonych, stawiać przecinek przed spójnikami przeciwstawnymi i podrzędnymi, stosować dwukropek i cudzysłów w dialogu i cytacie.

4. Fonetyka

Uczeń potrafi:

- Dzielić wyrazy na głoski, litery i sylaby, rozumiejąc różnice między nimi.
- Rozróżniać głoski ustne i nosowe, dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie (oraz sposoby oznaczania miękkości za pomocą litery *i* lub znaku diakrytycznego).
- Rozpoznawać i opisywać zjawiska fonetyczne: upodobnienia fonetyczne (ubezdźwięcznienia i udźwięcznienia wsteczne i postępowe), wariantywność fonetyczną na końcu wyrazów, utratę dźwięczności.
- Właściwie akcentować wyrazy w języku polskim (w tym wyjątki: wyrazy akcentowane na 3. sylabie od końca, np. czasowniki w formach l. mnogiej czasu przeszłego, trybu przypuszczalnego).

5. Zróżnicowanie języka, komunikacja i kultura języka

Uczeń potrafi:

- Rozpoznać i nazwać intencje wypowiedzi (np. informowanie, prośenie, rozkazywanie, wyrażanie oczekiwań, zapraszanie).
- Odróżniać fakt od opinii w tekstach prasowych, podręcznikowych i codziennej komunikacji.
- Stosować zasady etykiety językowej (*savoir-vivre'u* językowego) – dobierać formy grzecznościowe (powitania, pożegnania, zwroty adresatywne) adekwatnie do sytuacji i wieku rozmówcy.
- Unikać zachowań agresywnych w języku, dbać o kulturę wypowiedzi i konstruować komunikaty niewykazujące cech manipulacji.

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Charakterystyka

Uczeń potrafi:

- Skonstruować wypowiedź o charakterze charakterystyki postaci (literackiej, historycznej, rzeczywistej), zachowując trójdzielny podział tekstu (wstęp – przedstawienie postaci; rozwinięcie – wygląd, cechy charakteru, intelekt, usposobienie; zakończenie – ocena postaci).

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- Gromadzić i porządkować materiał rzeczowy potrzebny do opisu postaci, selekcjonować informacje.
- Uzasadniać przypisywane postaci cechy charakteru, powołując się na jej konkretne zachowania, czyny, wypowiedzi lub decyzje.
- Używać bogatego słownictwa oceniającego i nazywającego cechy ludzkie (synonimy, antonimy).

2. Opowiadanie twórcze (na podstawie baśni, legendy, mitu lub przypowieści)

Uczeń potrafi:

- Napisać opowiadanie twórcze, wprowadzając do znanej fabuły zmiany (np. zmiana zakończenia, dopisanie dalszych losów bohatera, wprowadzenie nowego bohatera, zmiana perspektywy narratora).
- Wpleść w tekst elementy opisu, charakterystyki oraz dialogu (z poprawnym zapisem interpunkcyjnym wypowiedzi bohaterów).
- Zachować chronologię zdarzeń, płynność akcji i spójność logiczną tekstu (stosować wskaźniki czasu: *nagle, niespodziewanie, wkrótce potem, na koniec*).
- Zadbąć o wyrazisty punkt kulminacyjny oraz logiczne rozwiązanie akcji.

3. Wypowiedź o charakterze argumentacyjnym

Uczeń potrafi:

- Zająć jasne stanowisko wobec postawionego problemu (sformułować tezę lub hipotezę).
- Sformułować co najmniej dwa lub trzy logiczne argumenty na poparcie swojego zdania.
- zilustrować każdy argument trafnym przykładem z literatury (np. lektury obowiązkowej), filmu lub własnego doświadczenia.
- Stosować słownictwo typowe dla argumentacji (np. *uważam, że; moim zdaniem; kolejnym dowodem na to jest; z całą pewnością mogę stwierdzić; podsumowując moje rozważania*).

4. Formy użytkowe (podziękowanie, dedykacja, list oficjalny, notatka biograficzna)

Uczeń potrafi:

- **Podziękowanie:** Napisać tekst, wskazując *komu, za co* dziękuje oraz *kto* dziękuje, stosując zwroty grzecznościowe.
- **Dedykacja:** Zredagować krótką dedykację (np. na książkę), określając adresata, okazję, intencję, datę, miejsce i podpis autora.
- **List oficjalny:** Zredagować pismo z zachowaniem rygorystycznego układu graficznego (miejscowość i data, dane nadawcy, dane odbiorcy, nagłówek grzecznościowy, podział na akapity, zwrot pożegnalny i podpis), używając oficjalnego i kulturalnego stylu.
- **Notatka biograficzna:** Stworzyć zwięzły, uporządkowany chronologicznie zapis najważniejszych faktów z życia danej postaci (data i miejsce urodzenia/śmierci, wykształcenie, kluczowe osiągnięcia, dzieła).

5. Opis przeżyć wewnętrznych

Uczeń potrafi:

- Nazwać i opisać stany emocjonalne bohatera lub własne w określonej sytuacji.
- Powiązać przeżycia z reakcjami fizjologicznymi ciała (np. *drżenie rąk, szybsze bicie serca, pot na czole, ugięcie nóg*).
- Przedstawić myśli towarzyszące emocjom, stosując formy monologu wewnętrznego, pytania retoryczne lub wykrzyknienia dla oddania dynamiki uczuć.

IV. Samokształcenie

1. Korzystanie ze słowników

Uczeń potrafi:

- Dobierać odpowiedni rodzaj Słownika (ortograficzny, języka polskiego, wyrazów bliskoznacznych/synonimów, frazeologiczny, poprawnej polszczyzny) w zależności od problemu językowego.
- Sprawnie wyszukiwać hasła w słownikach tradycyjnych (wykorzystując porządek alfabetyczny i żywe paginy) oraz internetowych bazach wiedzy.
- Prawidłowo odczytywać strukturę artykułu hasłowego, w tym objaśnienia skrótów i kwalifikatorów słownikowych (np. *pot., książk., przestarz.*).

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- Wykorzystywać dane ze słownika do samodzielnej korekty własnych błędów ortograficznych, stylistycznych i językowych.

III. Kryteria oceniania

Ocena	Kryteria osiągnięć ucznia
1 – niedostateczna	Uczeń nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności przewidzianych dla klasy VI. Nie wykonuje prostych zadań nawet przy pomocy nauczyciela, nie rozumie podstawowych poleceń, nie podejmuje systematycznie prób pracy i nie korzysta z udzielanej pomocy.
2 – dopuszczająca	Uczeń opanował wiadomości i umiejętności na poziomie podstawowym. Wykonuje proste, typowe zadania, często korzystając z instrukcji, wzoru, podpowiedzi lub bezpośredniej pomocy nauczyciela. Potrafi wykorzystać podstawową wiedzę w znanych sytuacjach.
3 – dostateczna	Uczeń opanował najważniejsze wiadomości i umiejętności. Samodzielnie wykonuje typowe zadania dotyczące treści poznanych i wcześniej ćwiczonych. Rozumie podstawowe pojęcia, potrafi zastosować poznane zasady i tworzy proste, zrozumiałe wypowiedzi.
4 – dobra	Uczeń poprawnie i samodzielnie wykorzystuje poznaną wiedzę. Potrafi zastosować ją w typowych sytuacjach, analizować podstawowe problemy, formułować własne wypowiedzi oraz uzasadniać swoje rozwiązania. Dbą o poprawność językową i potrafi częściowo korygować własne błędy.
5 – bardzo dobra	Uczeń sprawnie wykorzystuje wiedzę w różnych sytuacjach. Samodzielnie analizuje, porównuje, wnioskuje i argumentuje. Potrafi interpretować teksty, tworzyć rozbudowane i poprawne wypowiedzi, świadomie korzystać ze źródeł oraz dokonywać samodzielnej korekty własnej pracy.
6 – celująca	Uczeń twórczo wykorzystuje wiedzę, również w nowych i nietypowych sytuacjach. Samodzielnie poszukuje rozwiązań, proponuje własne pomysły, łączy wiadomości z różnych obszarów i wykorzystuje je w praktyce. Wykazuje ponadprzeciętną samodzielność, kreatywność, umiejętność argumentowania, rozwiązywania problemów i autorefleksji.

UWAGI DO STOSOWANIA W OCENIANIU:

1. Wymagania mają charakter narastający – uczeń otrzymujący ocenę wyższą powinien spełniać również wymagania określone dla ocen niższych.
2. Ocena niedostateczna nie jest konsekwencją pojedynczego błędu, braku jednej pracy lub trudności występujących wyłącznie w jednym obszarze. Ocenę klasyfikacyjną ustala się na podstawie całościowego poziomu osiągnięć ucznia.
3. W ocenianiu należy uwzględniać indywidualne możliwości psychofizyczne i edukacyjne ucznia oraz dostosowanie wymagań wynikające z rozpoznanych potrzeb.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

4. Szczególne znaczenie ma rozwój kompetencji językowych: rozumienie wypowiedzi, czytanie, formułowanie własnych wypowiedzi, selekcjonowanie i przetwarzanie informacji oraz dostosowywanie komunikatu do sytuacji i odbiorcy.
5. Ocenie podlega również umiejętność korzystania ze źródeł, krytycznej oceny informacji, poszanowania autorstwa oraz bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych.
6. W zakresie tworzenia wypowiedzi bierze się pod uwagę m.in. treść, zgodność z tematem i formą, kompozycję, spójność, poprawność językową, zasób słownictwa, ortografię, interpunkcję oraz samodzielność redagowania i poprawiania tekstu.
7. W zakresie odbioru literatury i innych tekstów kultury ocenia się nie tylko znajomość treści, lecz także rozumienie, analizowanie, interpretowanie, uzasadnianie własnego odczytania, wyciąganie wniosków oraz odnoszenie tekstu do wartości i doświadczeń.
8. Przy ocenie najwyższej szczególnie istotne są: samodzielność, twórcze wykorzystanie wiedzy, umiejętność rozwiązywania problemów, argumentowanie, łączenie różnych dziedzin, inicjowanie działań oraz świadoma autorefleksja.
9. Przy różnicowaniu ocen nauczyciel bierze pod uwagę nie tylko poprawność odpowiedzi, lecz także stopień samodzielności ucznia.
10. Uczeń klasy szóstej powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami obowiązującymi w klasach niższych (I – V).
11. Nauczyciel dokonuje wyboru omawianych w danym roku lektur i tekstów w oparciu o podstawę programową, realizowany program, możliwości i potrzeby klasy.

Lektury obowiązkowe dla II etapu klasy 4-6 – stara podstawa programowa (rozkład lektur w ciągu 3 lat zależy od nauczyciela):

- Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*;
- Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks);
- Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*;
- Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*;
- John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*;